

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie“

KOM(2006) 479, konečné znenie – 2006/0163 (COD)

(2007/C 175/18)

Rada sa dňa 19. októbra 2006, v súlade s článkom 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. mája 2007. (Spravodajcom bol pán Rodríguez García-Caro).

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 436. plenárnom zasadnutí 30. a 31. mája 2007 (schôdza z 30. mája 2007) prijal 156 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 1 sa hlasovania zdržal. Nasledujúce stanovisko

1. Závěry

1.1 Návrh na vytvorenie Európskeho kvalifikačného rámca považuje výbor za potrebný, pretože príslušná transparentnosť v oblasti kvalifikácií a schopností uľahčuje v rámci Európskej únie mobilitu a umožňuje regulárny a všeobecný prístup na európsky trh práce, keďže umožňuje, aby osvedčenia získané v jednom členskom štáte boli uznávané aj v inom členskom štáte. V navrhovanom modeli si však výbor všimol niekoľko problémových otázok, ktoré by mohli spomaliť jeho zavedenie do praxe a ktoré sú popísané v tomto stanovisku.

1.2 EHSV berie na vedomie, že zvolená právna forma na prijatie návrhu je odporúčanie, ktoré podľa článku 249 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva nemá záväzný charakter.

1.3 EHSV sa domnieva, že deskriptory tohto modelu musia byť jasnejšie a jednoduchšie, hlavne pokiaľ ide o odborné kvalifikácie, aby boli všeobecne zrozumiteľnejšie pre občanov, pre podniky a pre odborníkov. Takéto zjednodušenie by malo byť doplnené prílohou, ktorá by členskými štátmi slúžila ako referencia. Vychádzali by z nej pri vypracovávaní národných kvalifikačných rámcov, a tak by sa zabezpečil požadovaný súlad celého referenčného systému.

2. Úvod

2.1 Návrh, ku ktorému EHSV vydáva svoje stanovisko, spĺňa jeden z cieľov stanovených na zasadnutí Európskej rady v Lisabone v roku 2000. Počas tohto zasadnutia sa dospelo k záveru, že zlepšením transparentnosti kvalifikácií a podporovaním celoživotného vzdelávania bude možné zosúladiť európske systémy vzdelávania a odbornej prípravy, aby bolo možné dosiahnuť ciele stanovené Radou v oblasti konkurencieschopnosti, rastu, zamestnanosti a sociálnej súdržnosti v Európe.

2.2 V roku 2002 na zasadnutí Európskej rady v Barcelone bol tento záver potvrdený. V uznesení zo spomínaného zasadnutia vyzvala Rada členské štáty, aby posilnili spoluprácu a budovali mosty medzi formálnym, neformálnym

a informálnym vzdelávaním. Je to nevyhnutný predpoklad na vytvorenie Európskeho priestoru celoživotného vzdelávania, založeného na uplatňovaní výsledkov bolonského procesu. Toto všetko má smerovať k tomu, aby sa do roku 2010 európske systémy vzdelávania a odbornej prípravy stali celosvetovým referenčným kritériom kvality.

2.3 Európska rada na svojom zasadnutí v Seville v tom istom roku vyzvala Komisiu, aby v úzkej spolupráci s Radou a členskými štátmi vytvorila rámec pre uznávanie kvalifikácií v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy.

2.4 Priebežná správa Rady a Komisie z roku 2004 o implementácii programu „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“ zdôraznila potrebu vytvoriť Európsky kvalifikačný rámec. Zasadnutie Rady v Kodani na jeseň 2004 tiež naliehalo na prioritné vypracovanie otvoreného a pružného Európskeho kvalifikačného rámca, založeného na transparentnosti a vzájomnom uznávaní, ktorý by sa stal spoločným referenčným nástrojom v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy.

2.5 Konferencia ministrov zodpovedných za univerzitné vzdelávanie, ktorá sa konala v Bergene na jar 2005 a na ktorej bol prijatý európsky kvalifikačný rámec v oblasti univerzitného vzdelávania, vyzdvihla dôležitosť zabezpečenia nutného súladu medzi Európskym priestorom univerzitného vzdelávania a Európskym kvalifikačným rámcom.

2.6 V kontexte zrevidovanej Lisabonskej stratégie aj usmerenia pre zamestnanosť na roky 2005 – 2008 podčiarkujú, že je potrebné, aby sa zabezpečil prístup k pružnému vzdelávaniu a zároveň zvýšenie možností mobility pre študentov a účastníkov odbornej prípravy zlepšením transparentnosti kvalifikácií a uznávaním neformálneho vzdelávania v celej Európe.

2.7 Európska rada na svojom zasadnutí v marci 2005 vyzvala, aby sa prijal Európsky kvalifikačný rámec v roku 2006. Toto uznesenie bolo ratifikované na zasadnutí Európskej rady v marci 2006.

2.8 Tento návrh a konkrétne deskriptory definujúce Európsky kvalifikačný rámec (EQF) bol vypracovaný počas systematického konzultačného procesu, ktorý viedla Komisia v spolupráci s Európskym strediskom pre rozvoj odborného vzdelávania (CEDEFOP) a skupinou pre monitorovanie bolonského procesu na základe pracovného dokumentu Komisie „K európskemu kvalifikačnému rámcu pre celoživotné vzdelávanie“⁽¹⁾, na príprave ktorého sa zúčastnilo 32 krajín zapojených do pracovného programu „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“, sociálni partneri, sektorové organizácie, vzdelávacie inštitúcie a mimovládne organizácie; na základe diskusií na konferencii v Budapešti vo februári 2006 a práce realizovanej skupinami expertov a poradcov.

2.9 Po analyzovaní dôsledkov rôznych možností prezentovania tohto návrhu na vytvorenie Európskeho kvalifikačného rámca bola nakoniec zvolená forma odporúčania Európskeho parlamentu a Rady.

2.10 Koncom septembra 2006 Európsky parlament schválil správu o vytvorení Európskeho kvalifikačného rámca⁽²⁾.

3. Zhrnutie návrhu

3.1 Návrh odporúčania obsahuje referenčný nástroj, ktorý umožní porovnávať úroveň vzdelania rôznych národných kvalifikačných systémov. Je založený na súbore ôsmich referenčných úrovní, ktoré sú popísané prostredníctvom výsledkov vzdelania a zahŕňa všeobecné vzdelanie, vzdelanie dospelých, odborné vzdelanie a odbornú prípravu a vysokoškolské vzdelanie. Návrh obsahuje text odporúčania, niekoľko definícií a dve prílohy; v prvej prílohe sú uvedené deskriptory na definovanie úrovní Európskeho kvalifikačného rámca a druhá príloha sa týka zásad zabezpečovania kvality vzdelávania a odbornej prípravy.

3.2 Európsky parlament a Rada odporúčajú členským štátom, aby:

- používali tento rámec ako referenčný nástroj na porovnanie úrovne kvalifikácií,
- do roku 2009 zosúladiť svoje národné kvalifikačné systémy s európskym rámcem a vytvorili národné kvalifikačné rámce,
- dohliadli na to, aby do roku 2011 všetky nové kvalifikácie a dokumenty *Europass* obsahovali odkaz na príslušnú úroveň v európskom rámci,
- pri definovaní a popise kvalifikácií uplatnili prístup založený na výsledkoch vzdelania,
- podporili uznávanie neformálneho a informálneho vzdelania,

- založili národné centrum podpory a koordinácie národného kvalifikačného systému s Európskym kvalifikačným rámcem, s cieľom:
 - navzájom prepojiť úrovne obidvoch systémov,
 - v procese vzájomného zosúladovania podporovať a uplatňovať zásady zabezpečovania kvality,
 - dodržiavať transparentnosť v metodológii uplatňovanej pri zosúladovaní úrovní,
 - usmerňovať zainteresované subjekty a zabezpečovať ich účasť.

3.3 Európsky parlament a Rada podporujú zámer Komisie:

- pomáhať členským štátom a medzinárodným sektorovým organizáciám pri používaní referenčných úrovní a zásad Európskeho kvalifikačného rámca (EQF),
- vytvoriť poradnú skupinu pre EFQ, ktorá by kontrolovala, koordinovala a zabezpečovala kvalitu a vzájomnú súvislosť v procese zosúladovania kvalifikačných systémov a EFQ,
- dohliadať na prijaté opatrenia a po piatich rokoch informovať Európsky parlament a Radu o nadobudnutých skúsenostiach a dôsledkoch do budúcnosti.

3.4 V prílohe 1 je popísaných 8 referenčných úrovní podľa výsledkov vzdelania jednotlivca, ktoré sú založené na tom, čo dotyčná osoba vie, chápe a je schopná robiť. Tieto prvky sa premietajú do deskriptorov definujúcich jednotlivé úrovne na základe vedomostí, zručností a schopností.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Výbor pozitívne hodnotí návrh odporúčania, ktorý je predmetom tohto stanoviska, s výnimkou niektorých pripomienok, ktoré sú zahrnuté do tohto dokumentu. Výbor si je vedomý, že potrebná transparentnosť kvalifikácií a zručností uľahčuje mobilitu v rámci Európskej únie a zabezpečuje regulárny a rozšírený prístup na európsky pracovný trh, keďže umožňuje, aby sa osvedčenia získané v jednom členskom štáte mohli používať v inom členskom štáte.

4.2 Na záver svojho stanoviska⁽³⁾ na tému návrhu odporúčania Európskeho parlamentu a Rady týkajúceho sa uznávania odborných kvalifikácií⁽⁴⁾ EHSV vyjadril svoju podporu vytvoreniu spoločnej platformy zahŕňajúcej oblasť uznávania kvalifikácií, t. j. vysokoškolského vzdelania, odborného vzdelania a prípravy a neformálneho a informálneho vzdelania. Výbor sa domnieva, že prostredníctvom Európskeho kvalifikačného rámca sa urobí dôležitý krok vpred v oblasti uznávania a transparentnosti kvalifikácií.

⁽¹⁾ SEC(2005)957.

⁽²⁾ A6-0248/2006, spravodajca: pán Mann.

⁽³⁾ Pozri stanovisko EHSV z 18.9.2002 „Uznávanie odborných kvalifikácií“, spravodajca: pán Ehnmark, Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003.

⁽⁴⁾ KOM(2002) 119, konečné znenie.

4.3 Keďže Európsky kvalifikačný rámec vychádza z výsledkov vzdelania, mal by prispieť k zlepšeniu vzájomného súladu s potrebami trhu práce; tiež by sa zlepšilo uznávanie neformálneho a informálneho vzdelávania, a tým aj prenos a využívanie kvalifikácií v rámci rôznych krajín a systémov vzdelávania a odbornej prípravy. Z tejto iniciatívy sú tieto hodnoty podľa EHSV tie najdôležitejšie, spolu s dôsledkami, aké budú mať rôzne referenčné úrovne na zamestnanosť.

4.4 Európsky kvalifikačný rámec by mal zahŕňať potreby vzdelávania jednotlivcov, uznávanie ich vedomostí a zručností, ich spoločenskú integráciu, uplatniteľnosť a rozvoj a využívanie ľudských zdrojov. Uznávanie neformálneho a informálneho vzdelávania európskych pracovníkov by sa malo stať prioritou, ktorá by inšpirovala Európsky kvalifikačný rámec.

4.5 Výbor sa domnieva, že Európsky kvalifikačný rámec prispieje k tomu, aby boli európske programy vzdelávania a odbornej prípravy všeobecne prístupnejšie občanom. Pracovníci v Európskej únii a ich potenciálni zamestnávateľia potrebujú určitý referenčný rámec, ktorý by im umožnil porovnať kvalifikáciu jednotlivca získanú v inom členskom štáte s referenčnými kvalifikáciami v členskom štáte, kde sa chce usadiť a pracovať. Z tohto dôvodu výbor pozitívne hodnotí dôsledky, ktoré bude mať tento návrh na postupné eliminovanie prekážok pri nadnárodnej mobilitě. Európsky kvalifikačný rámec by mal vytvárať mosty medzi systémami vzdelávania a uľahčiť tak mobilitu medzi odbornou prípravou a všeobecným vzdelaním, vrátane vysokoškolského vzdelávania.

4.6 Pokiaľ ide o právnu formu, ktorá bola zvolená pre Európsky kvalifikačný rámec, EHSV víta analýzu, ktorú realizovala Komisia v dokumente o vyhodnotení dôsledkov návrhu odporúčania ⁽⁶⁾ a pripúšťa, že členské štáty viac či menej podporili následné odporúčania v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a mobility. Napriek tomu sa výbor domnieva, že odporúčanie formou nezáväzného právneho aktu, bez právneho záväzku pre tých, ktorým je určené, sa môže stať krátkodobým nástrojom a v strednodobej perspektíve neumožní dosiahnutie žiadaného cieľa, hlavne pokiaľ má byť vytvorený vzťah k predpokladaným národným kvalifikačným rámcom každého členského štátu.

4.7 Navyše v tejto súvislosti už päť členských štátov v súlade s výsledkami konferencie v Budapešti vo februári 2006 vytvorilo národný kvalifikačný rámec a ostatné krajiny tento rámec buď práve vytvárajú, alebo vyjadrili úmysel vytvoriť ho, alebo prípadne nemajú záujem vypracovať vo svojej krajine národný kvalifikačný rámec.

4.8 Výbor sa domnieva, že na základe takéhoto počiatočného prístupu sa dá predpokladať, že prekážky pri dokončovaní tohto projektu môžu byť veľké, a že bez národného kvalifikačného

rámca by európsky rámec strácal svoj význam. Ako uvádza Komisia vo svojom dokumente K európskemu kvalifikačnému rámcu pre celoživotné vzdelávanie ⁽⁶⁾ z pohľadu EQF by bolo optimálne, keby každá krajina vypracovala národný kvalifikačný rámec a prepojila by tento národný kvalifikačný rámec s Európskym kvalifikačným rámcem.

4.9 Výbor sa domnieva, že prednosť treba dať účinnému uznávaniu rôznych druhov kvalifikácií, ktoré sú výsledkom formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania v rôznych krajinách a rôznych oblastiach vzdelávania, a to prostredníctvom väčšej transparentnosti a lepšieho zabezpečovania kvality. Výbor týmto potvrdzuje názor Rady, vyjadrený v uznesení z 27. júna 2002 o celoživotnom vzdelávaní ⁽⁷⁾. Nesmie sa zároveň zabúdať na to, že v rámci tohto uznesenia Rada vyzýva Komisiu, aby vytvorila rámec pre uznávanie kvalifikácií v oblasti vysokoškolského vzdelávania a odbornej prípravy. Výbor berie do úvahy tento nový argument a dôrazne žiada, aby úsilie vynaložené na skompletizovanie ôsmich referenčných úrovní Európskeho kvalifikačného rámca neostalo na konci tohto procesu, a aby nepodliehalo vôli členských štátov, alebo dokonca právnenému charakteru odporúčania.

4.10 EHSV považuje za potrebné, aby Komisia objasnila dôsledky, ktoré by mala na tento proces skutočnosť, keby jeden alebo viaceré členské štáty neprijali národný kvalifikačný rámec, alebo by ho neprepojili s európskym rámcem. V súvislosti s vyššie uvedeným považuje výbor za vhodné, aby Komisia analyzovala takýto eventuality scenár a jeho možné riešenie, aby neskôr nestratila schopnosť reagovať na neočakávané situácie. Finálny dokument musí podnietiť členské štáty, aby tento nástroj schválili.

4.11 EHSV sa nesnaží vytvoriť jednotný systém vzdelávania a odbornej prípravy v Európskej únii, ani nezamýšľa diktovať členským štátom, aké kvalifikácie by mali poskytovať ich vzdelávacie inštitúcie. Výbor má však v úmysle upozorniť na nevyhnutnosť zosúladenia krokov pri hľadaní transparentnosti, uznávania a prenose odborných kvalifikácií medzi členskými štátmi. To si takisto bude vyžadovať dôkladne vypracované mechanizmy záruky kvality, predovšetkým akreditáciu certifikátorov na úrovni členských štátov. Bez tohto rámca činností nemá mobilita študentov a účastníkov odbornej prípravy význam a mobilita pracovných síl je sťažená.

Rozhodnutia týkajúce sa národného kvalifikačného rámca by na národnej a regionálnej úrovni mali byť prijímané spoločne so sociálnymi partnermi. Spomínaní partneri a príslušné orgány by mali definovať a prijať zásady, pravidlá a ciele realizácie národného kvalifikačného rámca. Rovnako netreba zabúdať na úlohu organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sa zaoberajú touto problematikou.

⁽⁶⁾ KOM(2006) 479, konečné znenie.

⁽⁶⁾ SEK(2005) 957.

⁽⁷⁾ Ú. v. ES C 163/1, 9.7.2002.

4.12 Návrh odporúčania stanovil vytvorenie poradnej skupiny pre Európsky kvalifikačný rámec, ktorá by bola zodpovedná za kontrolu, koordináciu a zabezpečovanie kvality a súdržnosti v procese vzájomného zosúladovania systémov kvalifikácií a európskeho rámca. V tejto súvislosti a s cieľom zaručiť homogénnosť kritérií pri zosúladovaní národných systémov s európskym rámcom sa výbor nazdáva, že spomínaná poradná skupina by na základe kvalifikácie navrhovaných členov mala medzi svoje činnosti zaradiť aj overovanie súladu medzi národnými úrovňami a referenčným rámcom, skôr než bude zosúladenie úrovni definitívne stanovené.

5. Osobitné pripomienky

5.1 Na konci strany 9 slovenského znenia návrhu odporúčania sa spomína dvadsaťpäť členských štátov Európskej únie. V súvislosti s posledným rozšírením by sa tento odkaz mal upraviť na dvadsaťsedem štátov.

5.2 Výbor sa domnieva, že termíny uvedené v odporúčaniach členským štátom, konkrétne v odporúčaní č. 2 sú príliš krátke vzhľadom k situácii s národnými kvalifikačnými rámcami v niektorých štátoch. Uvedené termíny chápe výbor ako dobrovoľné, avšak konštatuje, že lehota bude musieť byť vzhľadom na danú skutočnosť dlhšia.

5.3 V rámci úloh ktoré návrh odporúčania stanovuje Komisii je na strane 17 v bode 3 zahrnutá úloha monitorovať prijaté opatrenia a informovať Európsky parlament a Radu o získaných skúsenostiach, vrátane prípadného opätovného preskúmania odporúčania. Výbor sa domnieva, že ak má byť dodržaný článok 149 ods. 4 a článok 150 ods. 4 Zmluvy o založení ES, mal by byť medzi adresátov tejto správy zaradený aj EHSV.

5.4 Pokiaľ ide o deskriptory stanovené v prílohe I návrhu odporúčania a keďže ide o kritériá na zosúladenie medzi jednotlivými úrovňami, výbor sa domnieva, že by mali byť formulované jednoduchšie, aby boli zrozumiteľnejšie, jasnejšie a konkrétnejšie. Mala by byť použitá menej akademická terminológia, bližšia vyjadrovaniu v oblasti odbornej prípravy. K prílohe s deskriptormi by mohla byť pripojená druhá – vysvetľujúca príloha, čo by umožnilo prispôsobiť kvalifikácie jednotlivým úrovňam, a tým uľahčiť ich neskoršiu transpozíciu členskými štátmi na účely vzájomného porovnania.

5.5 Jednoznačnosť definícií umožní ľahšie porozumieť významu termínov použitých pri príprave predmetného dokumentu. V tomto zmysle sa výbor domnieva, že niektoré definície v dokumente Komisie K európskemu kvalifikačnému rámcu pre celoživotné vzdelávanie ⁽⁸⁾ sú zrozumiteľnejšie ako tie, ktoré sú použité v návrhu odporúčania, ktorým sa teraz zaoberáme. Ako konkrétny príklad výbor navrhuje, aby sa definícia „schopnosti“ nahradila definíciou zo strany 47 v spomínanom dokumente.

5.6 Výbor schvaľuje súlad troch posledných úrovní Európskeho kvalifikačného rámca a akademických stupňov bolonskeho kvalifikačného rámca (bakalár, magister a doktor). Vedomosti, zručnosti a schopnosti získané v týchto štádiách vzdelávania by mali byť klasifikované podľa úrovne vzdelania dosiahnutej počas vysokoškolského štúdia.

5.7 Výbor je toho názoru, že je naďalej potrebné uplatňovať kritériá kvality na všetkých úrovniach vzdelávania a odbornej prípravy v členských štátoch. Výbor to opakovane zdôraznil vo svojom stanovisku na tému Návrh odporúčania Rady a Európskeho parlamentu o ďalšej európskej spolupráci v oblasti zabezpečovania kvality vyššieho vzdelávania ⁽⁹⁾, ako aj v stanovisku na tému Návrh odporúčania Rady a Európskeho parlamentu o ďalšej európskej spolupráci v oblasti zabezpečovania kvality vyššieho vzdelávania ⁽¹⁰⁾. Konkrétne v druhom zo spomínaných stanovísk výbor uviedol, že: „... požiadavka na vysoko kvalitné vzdelávanie a odbornú prípravu je životne dôležitá pre dosiahnutie cieľov lisabonskej stratégie.“

5.8 Výbor v podstate súhlasí s obsahom prílohy II návrhu odporúčania. Napriek tomu, s cieľom prispôsobiť sa aktuálnym tendenciám v otázkach kvality vo všetkých oblastiach si myslí, že príloha II by sa mala premenovať na „Princípy trvalého zvyšovania kvality vo vzdelávaní a odbornej príprave“, čím by sa text prílohy prispôsobil spomínanej terminológii.

5.9 Výbor členským štátom a ich vzdelávacím inštitúciám a strediskám odbornej prípravy a sociálnym partnerom odporúča, aby pracovali podľa modelu vytvoreného nadáciou European Foundation for Quality Management (EFQM) [Európskej nadácie pre riadenie kvality]. Tento akreditovaný model podporovaný Európskou úniou by mohol slúžiť ako referenčný rámec, na základe ktorého by vzdelávacie inštitúcie stanovili procesy trvalého zvyšovania kvality.

V Bruseli 30. mája 2007.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁸⁾ SEC(2005) 957.

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV z 29.10.1997 na tému „Európska spolupráca v oblasti zabezpečovania kvality vyššieho vzdelávania“, spravodajca. Pán Rodríguez García-Caro, Ú. v. ES C 18, 21.1.1998.

⁽¹⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV zo 6.4.2005 na tému: „Zabezpečovanie kvality vyššieho vzdelávania“, spravodajca: pán Soares, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005.